

Коростильова І. В.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), krutiairine@mail.ru

МНОЖИННІСТЬ КОНЦЕПЦІЙ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОЛОДЬ» ТА ЇЇ ГРАНИЧНИХ ВІКОВИХ МЕЖ

В статті аналізується множинність концепцій та підходів щодо визначення поняття «молодь», а також визначення граничних вікових меж молоді в умовах сучасного суспільства. Встановлено, що вікові межі молоді є розмитими і рухливими. Безліч різних варіантів виокремлення вікових меж молоді зумовлено різним кутом зору, під яким розглядається молодь.

Ключові слова: *молодь, вікові межі молоді, соціально-демографічна група*

Постановка проблеми. Молодь – це суспільна диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні тощо властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

Молодь тому і є специфічною спільнотою, що її суттєві характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, знаходяться в стані формування і становлення. Сутністю молоді та проявом її головної соціальної якості є міра досягнення нею соціальної суб'єктності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності.

Мета статті – аналіз множинності концепцій та підходів щодо визначення поняття «молодь», а також визначення граничних вікових меж молоді в умовах сучасного суспільства.

Аналіз досліджень та публікацій. Слід зазначити, що ще радянські вчені досить тривалий час не розглядали молодь як окрему соціально-демографічну

групу через те, що це не вкладалося в тодішні уявлення про класову структуру суспільства.

Але одним з перших визнав молодь як окрему групу зі своїми соціальним особливостями В.Т.Лісовський. У своїй дисертації в 1968 році він визначив молодь «як покоління людей, які проходять стадію соціалізації, засвоюють, а в більш зрілому віці вже засвоїли освітні, професійні, культурні та інші соціальні функції; залежно від конкретних історичних умов вікові критерії молоді можуть коливатися від 16 до 30 років» [4,с.8].

Так, Велика Радянська енциклопедія визначає молодь, як «соціально-демографічну групу, що виділяється на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального становища та обумовлюється тими чи іншими соціально-психологічними властивостями»[2, с.478].

Ф.Р.Філіппов визначає молодь як велику суспільну групу, що має специфічні соціальні та психологічні якості, наявність яких визначається як віковими особливостями молодих людей, так тим, що їх соціально-економічне та соціально-психологічне становище, духовний світ перебувають у стані формування [8, с.458].

Н. Черниш визначає молодь як суспільно диференційовану соціально-демографічну спільноту, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні властивості [9,с.220].

Спільним серед усіх визначень молоді як окремої соціально-демографічної групи є єдність соціально-психологічних властивостей, переконань, цілей, переживань, ставлення до життя, а також те, щодана група перебуває у стані формування і становлення, на відміну від старших поколінь вікових груп.

Не дивлячись на спільність поглядів вчених щодо визначення самого поняття «молодь», слід зазначити, що немає єдності думок у визначенні вікових меж молоді.

У найбільш повному статистичному збірнику «Молодь у СРСР» 1980 р. до молоді були віднесені особи віком від 16 до 30 років. В такому ж збірнику 1991

року Український науково-дослідний інститут проблем молоді визначив молодь, як осіб до 29 років [6,с.16].

Сучасне українське законодавство згідно зі ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначає молодь як громадян від 14 до 35 років. До 2004 року верхня межа була дещо нижча, а саме 28 років. Таке розширення граничних меж молоді значно збільшує гарантії молодих людей у соціальній допомозі з боку держави.

Західні соціологи вікові межі молоді визначають з 12 до 24 років, але при цьому розділяють молодь на «юнацтво» (12-18 років) та «молодих дорослих» (18-24 роки).

Такі міжнародні організації, як ЮНЕСКО та ООН використовують наступні визначення стосовно молоді:

- Підлітки (teenagers) – особи молодшого, середнього і старшого підліткового віку с 10 до 19 років
- Молодь (youth) – особи з 15 до 24 років
- Молоді люди (young people) – особи з 10 до 24 років [1,с.15;7].

Слід зазначити, що в науковий обіг західних соціологів термін «молодість» увійшов лише в 70х рр. ХХ ст. через необхідність позначити фазу між дітьми та дорослими. А з необхідністю відповідної фахової та освітньої підготовки працівників термін «юність» ввів американський дослідник Г.Холл у 1904 році.

Безліч різних варіантів виокремлення вікових меж молоді зумовлено різним кутом зору, під яким розглядається молодь.

Так, наприклад, Ф.Філіппов вважав, що верхня межа залежить від тривалості часу, необхідного для соціального становлення працівника. Тому, для працівників у сфері промисловості, будівництва, транспорту ця межа становитиме 21-26 років, а для молодих спеціалістів – 25-28 років [3,с.11].

Деякі вітчизняні вчені нарікають на таке широке визначення вікових меж молоді через обмеження адресності та ефективності державної молодіжної політики, що тим самим ускладнює аналіз соціальних процесів у молодіжному

середовищі. Тому в межах вікових меж молоді, що визначені законодавством, вони виділяють три окремих групи:

– 14-17 років – це школярі, яких утримують батьки. Головними агентами соціалізації в цій когорті виступають сім'я та школа.

– 18-24 роки – молодь, що здобуває освіту у ПТУ та ВНЗ. На цьому етапі сім'я як первинний агент соціалізації відходить на другий план. Важливим в житті молодшої людини тут є зміна оточуючого середовища.

– 25-29 років – молодь, що працює. Це завершальний етап соціалізації молодшої людини зі включенням її у процес суспільного виробництва [5,с.7].

Висновки. Слід підкреслити декотру різницю у визначенні граничних вікових меж у західних країнах та в Україні. Але, як на думку багатьох українських вчених, так і на думку автора, не є доцільним механічне копіювання граничних меж вікового розподілу, адже визначення саме таких меж диктується соціально-економічними умовами та специфікою становлення молодого покоління в Україні, не говорячи вже про різні строки навчання в навчальних закладах різного рівня та включення молоді в процес суспільного виробництва. Як вважають вчені, приблизно з 14 років особа починає усвідомлювати свої соціальні зв'язки і своє місце в суспільстві. До 18 років практично завершується формування основних психофізичних особливостей людини, а до 24 років закінчуються процеси росту в людському організмі і формується соціальний статус особи, що, зокрема, в умовах України пов'язано із отриманням на цей час освіти, демобілізації з армії і набуттям фахових знань.

Отже, слід зазначити, що конкретні вікові рамки молоді та пов'язаний з нею соціальний статус і соціально-психологічні особливості мають соціально-історичну природу і залежать від суспільного ладу, культури та властивих даному суспільству закономірностей соціалізації.

Література і джерела

1. **Барзгова, Е.С.** Идеологическое воспитание молодежи в США. – Свердловск, 1989. – 116с.
2. Большая советская энциклопедия. – М., 1974. – Т.16. – 478с.

3. **Головатий, М.Ф.** Соціологія молоді: курс лекцій / М.Ф.Головатий. – К.:МАУП, 1999. – С.11

4. **Лиссовский, В.Т.** Методология и методика изучения идеалов и жизненных планов молодежи: автореферат кан.дис. – Л., 1968. – С.8

5. Молодь в умовах становлення незалежної України. Щорічні доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету міністрів України про становище молоді в Україні. – Київ, 2012. – 316 с.

6. **Підлісний, М.М., Шубін, В.І.** Молодь як об'єкт соціологічного аналізу: монографія. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2011. – 270 с.

7. **Попова, Н.П.** Возрастные характеристики молодежи как социально-демографической категории населения России / Н.П.Попова // Закон и право. – 2006. – №12. – С.53–548.

8. **Филиппов, Ф.** Социолог о молодежи / Ф.Филиппов. – М., 1977. – С.9

9. **Черниш, Н..** Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання / Н.Й.Черниш. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.:Знання,2009. – 468с.

References

1. Barazgova Ye.S. Ideologicheskoe vospitanie molodezhi v SShA. – Sverdlovsk, 1989. – 116s.

2. Bolshaya sovetskaya entsiklopediya. – M., 1974. – T.16. – 478s.

3. Golovaty M.F. Sotsiologiya molodi: kurs lektsiy / M.F.Golovaty. – K.:MAUP, 1999. – S.11

4. Lissovskiy V.T. Metodologiya i metodika izucheniya idealov i zhiznennykh planov molodezhi: avtoreferat kan.dis. – L., 1968. – S.8

5. Molod v umovakh stanovlennya nezalezhnoï Ukraïni. Shchorichni dopovid Prezidentovi Ukraïni, Verkhovniy Radi Ukraïni, Kabinetu ministriv Ukraïni pro stanovishche molodi v Ukraïni. – Kiïv, 2012. – 316s.

6. Pidlisniy M.M., Shubin V.I. Molod yak ob'ekt sotsiologichnogo analizu: monografiya. – Dnipropetrovsk: DDFA, 2011. – 270s.

7. Popova N.P. Vozrastnye kharakteristiki molodezhi kak sotsialno-demograficheskoy kategorii naseleniya Rossii / N.P.Popova // Zakon i pravo. – 2006. – №12. – S.53-548.

8. Filippov F. Sotsiolog o molodezhi / F.Filippov. – M., 1977. – S.9

9. Chernish N.Y. Sotsiologiya: pidruchnik za reytingovo-modulnoyu sistemoyu navchannya / N.Y.Chernish. – 5-te vid., pererob. i dop. – K.:Znannya,2009. – 468s.

Korostylova I. V., Instructor of the Department of Social and Humanitarian Sciences, Humanitarian Institute of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), krutiairine@mail.ru

The multiplicity of concepts for the definition of «youth» and its limits

A youth environment is rather contradictory phenomenon that requires constant attention from researchers. On the one hand – this is the most moving part of the public space, on the other – quite stable element, processes which are inherent in any society without exception. But at the same time – they are different from the processes that are inherent in all other age groups. Age limit youth is blurred and moving.

Keywords: young people, age-old limits young, social demographic group

Коростылёва И. В., преподаватель кафедры социально-гуманитарных дисциплин Гуманитарного института Национального университета кораблестроения (Украина, Николаев), krutiairine@mail.ru

Множественность концепций определения понятия «молодежь» и ее предельных возрастных границ

В статье анализируется множественность концепций и подходов к определению понятия «молодежь», а также определения предельных возрастных границ молодежи в условиях современного общества. Установлено, что возрастные границы молодежи размыты и подвижны. Множество различных вариантов выделения возрастных границ молодежи обусловлено разным углом зрения, под которым рассматривается молодежь.

Ключевые слова: молодежь, вековые пределы молодежи, социально-демографическая группа